

Типовими **ознаками булінгу** є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі;
- наслідки у вигляді психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

Виділяють такі **види булінгу**:

- **фізичний** (штовхання, підніжки, зачіпання, бійки, стусани, ляпаси, нанесення тілесних пошкоджень);
- **психологічний** (принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, міміка обличчя, поширення образливих чуток, ізоляція, ігнорування, погрози, жарти, маніпуляції, шантаж);
- **економічний** (крадіжки, пошкодження чи знищення одягу та інших особистих речей, вимагання грошей);
- **сексуальний** (принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська та образи сексуального характеру, зйомки у переодягальнях, поширення образливих чуток, сексуальні погрози, жарти);
- **кібербулінг** (приниження за допомогою мобільних телефонів, Інтернету, інших електронних пристроїв).

Слід пам'ятати, що **не кожен конфлікт є булінгом**. Цькування – це тривалі, повторювані дії, а одинична сутичка між учасниками таким не може вважатися. Крім

того, ключовою ознакою саме булінгу є бажання завдати шкоди, принизити жертву.

З прийняттям нового закону було запроваджено адміністративну відповідальність за булінг . Відтепер вчинення булінгу (цькування) неповнолітньої чи малолітньої особи карається **штрафом від 850 до 1700 грн або громадськими роботами від 20 до 40 годин**

Такі діяння, вчинені повторно протягом року після або групою осіб караються **штрафом у розмірі від 1700 до 3400 грн або громадськими роботами на строк від 40 до 60 годин**

У разі вчинення булінгу (цькування) неповнолітніми до 16 років, відповідатимуть його батьки або особи, що їх замінюють. До них застосовуватимуть покарання у вигляді **штрафу від 850 до 1700 грн або громадські роботи на строк від 20 до 40 годин**

Окремо передбачена відповідальність за приховування фактів булінгу (цькування). Якщо керівник закладу освіти не повідомить органи Національної поліції України про відомі йому випадки цькування серед учнів, до нього буде застосоване покарання у вигляді **штрафу від 850 до 1700 грн або виправних робіт до одного місяця з відрахуванням до 20 % заробітку**

Якщо у вас залишились питання з данного приводу, будь ласка, телефонуйте до Національної дитячої "гарячої" лінії **116 111** (для надання консультації) або до контакт-центру системи безоплатної правової допомоги за номером

0 (800) 213 103

, цілодобово та безкоштовно в межах України.

Якщо ви стали жертвою булінгу

- Ігноруйте кривдника. Якщо є можливість, намагайтесь уникнути сварки, зробіть вигляд, що вам байдуже і йдіть геть. Така поведінка не свідчить про боягузтво, адже, навпаки, іноді зробити це набагато складніше, ніж дати волю емоціям.
- Якщо ситуація не дозволяє вам піти, зберігаючи самовладання, використовуйте гумор. Цим ви можете спантеличити кривдника/кривдників, відволікти його/їх від наміру дошкулити вам.
- Стримуйте гнів і злість. Адже це саме те, чого домагається кривдник. Говоріть спокійно і впевнено, покажіть силу духу.
- Не вступайте в бійку. Кривдник тільки й чекає приводу, щоб застосувати силу. Що агресивніше ви реагуєте, то більше шансів опинитися в загрозливій для вашої безпеки і здоров'я ситуації.
- Не соромтеся обговорювати такі загрозливі ситуації з людьми, яким ви довіряєте. Це допоможе вибудувати правильну лінію поведінки і припинити насилля.

Що можуть зробити батьки

Багато учнів соромляться розповідати дорослим, що вони є жертвами булінгу.

Проте якщо дитина все-таки підтвердила в розмові, що вона стала жертвою булінгу, то скажіть їй:

- Я тобі вірю (це допоможе дитині зрозуміти, що Ви повністю на її боці).
- Мені шкода, що з тобою це сталося (це допоможе дитині зрозуміти, що Ви переживаєте за неї і співчуваєте їй).
- Це не твоя провина (це допоможе дитині зрозуміти, що її не звинувачують у тому, що сталося).
- Таке може трапитися з кожним (це допоможе дитині зрозуміти, що вона не самотня: багатьом її одноліткам доводиться переживати залякування та агресію в той чи той момент свого життя).
- Добре, що ти сказав мені про це (це допоможе дитині зрозуміти, що вона правильно вчинила, звернувшись по допомогу).
- Я люблю тебе і намагатимуся зробити так, щоб тобі більше не загрожувала небезпека (це допоможе дитині з надією подивитись у майбутнє та відчувати захист).

Не залишайте цю ситуацію без уваги. Якщо дитина не вирішила її самостійно, зверніться до керівника групи, а в разі його/її неспроможності владнати ситуацію, до заступника директора або директора навчального закладу. Найкраще написати і зареєструвати офіційну заяву, адже керівництво навчального закладу несе особисту відповідальність за створення безпечного і комфортного середовища для кожної дитини.

Що можуть зробити педагоги

У навчальному закладі вирішальна роль у боротьбі з булінгом належить педагогам. Проте впоратися з цією проблемою вони можуть тільки за підтримки керівництва навчального закладу, батьків, представників місцевих органів влади та громадських організацій. Для успішної боротьби з насильством у навчальному закладі:

- Усі мають дійти єдиної думки, що насильство, цькування, дискримінація за будь-якою ознакою, сексуальні домагання і нетерпимість у навчальному закладі є неприйнятними.
- Кожен має знати про те, в яких формах може виявлятися насильство й цькування і як від нього страждають люди. Вивчення прав людини і виховання в дусі миру має бути включено до навчальної програми.
- Спільно з учнями мають бути вироблені правила поведінки у групі, а потім загальні правила навчання. Правила мають бути складені в позитивному ключі «як треба», а не як «не треба» поводитися. Правила мають бути зрозумілими, точними і короткими.
- Дисциплінарні заходи повинні мати виховний, а не каральний характер. Осуд,

зауваження, догана мають бути спрямовані на вчинок учня і його можливі наслідки, а не на особистість порушника правил.

- Жоден випадок насильства або цькування і жодну скаргу не можна залишати без уваги. Учням важливо пояснити, що будь-які насильницькі дії, образливі слова є неприпустимими. Реакція має бути негайною (зупинити бійку, припинити знущання) та більш суворою при повторних випадках агресії.

- Аналізуючи ситуацію, треба з'ясувати, що трапилось, вислухати обидві сторони, підтримати потерпілого й обов'язково поговорити із кривдником, щоб зрозуміти, чому він або вона так вчинили, що можна зробити, щоб таке не повторилося. До такої розмови варто залучити практичного психолога.

- Залежно від тяжкості вчинку можна пересадити учнів, запропонувати вибачитися, написати записку батькам або викликати їх, позбавити учня можливості брати участь у позанавчальному заході.

- Учням треба пояснити, що навіть пасивне спостереження за знущаннями і бійкою надихає кривдника продовжувати свої дії. Свідки події повинні захистити жертву насильства і, якщо треба, покликати на допомогу дорослих.

- Потрібно запровадити механізми повідомлення про випадки насильства, щоб учні не боялися цього робити. Ці механізми повинні забезпечувати учням підтримку і конфіденційність, бути тактовними.

- Для успішного попередження та протидії насильству треба проводити заняття з навчання навичок ефективного спілкування та мирного розв'язання конфліктів.

Рекомендації щодо оформлення заяви у разі виявлення ознак чи факторів, що можуть вказувати на насильство, булінг, складні життєві обставини, жорстоке поводження з дитиною/працівником училища або ризики щодо їх виникнення

1. Подається державною мовою.
2. Чітко вказуються прізвища.
3. Дотримання вимог до оформлення реквізитів.
4. Не допускати виправлень.
5. Зміст заяви пишеться в довільній формі.

- Заява складається заявником власноруч;

- Заяву можуть подати особи, яким виповнилося 14 років. Якщо свідком випадку булінгу стала особа, яка не досягла 14 років, то заяву подають батьки або особи, які їх замінюють;

- Заяви щодо випадків булінгу можна подавати до кабінетів: заступника директора з навчально-виховної роботи (I-ий поверх) або практичного психолога (IV-ий поверх) навчального корпусу (вул. Козацька, 11а) щодня з 900 до 1700.